

ZEMSKÝ ARCHIV V OPAVĚ*Sněmovní 1, 746 22 OPAVA***LIKVIDACE SPOLEČNOSTI NEBO PROHLÁŠENÍ KONKURZU DO 31. 12. 2013****Vyřazování dokumentů a výběr archiválií**

Zákon č. 499/2006 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů v platném znění (dále jen archivní zákon) ukládá v § 3 odst. 2 soukromoprávním původcům - tj. podnikatelům zapsaným v obchodním rejstříku, obchodním společností a družstvům s výjimkou bytových družstev (pokud jde o dokumenty uvedené v příloze č. 1 archivního zákona), politickým stranám, politickým hnutím, spolkům, odborovým organizacím, organizacím zaměstnavatelů, církvím a náboženským společnostem, profesním komorám, nadacím, nadačním fondům a obecně prospěšným společnostem, notářům (opět pokud jde o dokumenty uvedené v příloze č. 1 archivního zákona) - uchovávat dokumenty a umožnit provedení výběru archiválií. Povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií za podmínek stanovených archivním zákonem mají rovněž likvidátoři v případě dokumentů původců, kteří jsou v likvidaci. Momentem, kdy se problematikou dokumentů soukromoprávních původců musí začít zabývat i insolvenční správci, jsou případy, kdy na původce/dlužníka vyhlásí soud konkurz. V tomto okamžiku je insolvenční správce (stejně, jako likvidátor) povinen podle archivního zákona neprodleně požádat příslušný státní archiv o provedení výběru archiválií mimo skartační řízení¹.

1. Výběr archiválií mimo skartační řízení

Archivní zákon v ustanovení § 11 odst. 2 uvádí, že výběr archiválií soukromoprávního původce se provádí mimo skartační řízení, a to na žádost tohoto původce. Jak již bylo uvedeno výše, tento postup platí i pro likvidátory společností v likvidaci a pro insolvenční správce v případech, kdy na původce/dlužníka byl prohlášen konkurz (a lze-li důvodně předpokládat, že po jeho skončení dojde ke zrušení původce s následnou likvidací). Výběr archiválií u podnikatelů zapsaných v obchodním rejstříku se provádí podle přílohy č. 1 archivního zákona.

V případě původců v likvidaci zajistí likvidátoři provedení výběru archiválií mimo skartační řízení i tehdy, vyvíjel-li tento původce svou činnost po dobu kratší než

¹ § 11 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

pět let, byť většina dokumentů z jeho činnosti nemá uplynulou skartační lhůtu. V takovém případě podá likvidátor u příslušného státního archivu² písemnou žádost o provedení výběru archiválií mimo skartační řízení. Na základě této žádosti oslovený archiv vybere z dochovaných dokumentů archiválie a v jím vydaném protokolu současně určí, ve kterém archivu budou vybrané archiválie uloženy³.

Uložení těchto dokumentů, které nebyly vybrány za archiválie (dokumenty skartačního znaku „S“) a nemají uplynulou skartační lhůtu likvidátor smluvně zajistí u jím zvolené koncesované komerční spisovny.

POZN.: 1. Při výběru archiválií mimo skartační řízení se neřeší současné vyřazení dokumentů skartačního znaku „S“ s uplynulými skartačními lhůtami, neboť to ustanovení § 12 odst. 1 archivního zákona neumožňuje, resp. likvidátor je může zničit sám, obdobně jako tak mohl původně činit likvidovaný soukromoprávní původce.

2. Do komerční spisovny nelze předat dokumenty vybrané za archiválie. Dle ustanovení § 3 odst. 3 písm. ae) zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání v platném znění (dále jen živnostenský zákon) totiž ukládání archiválií (archivnictví) není předmětem koncese „vedení spisovny“.

V případě původce/dlužníka, na kterého byl prohlášen konkurz (je-li zřejmé, že po jeho skončení dojde ke zrušení původce s následnou likvidací), bude insolvenční správce při výběru archiválií postupovat obdobně, jako likvidátor. V případě dokumentů, které nebyly vybrány za archiválie, tzn. v případě dokumentů skartačního znaku „S“, u nichž neprošla skartační lhůta, je třeba, aby insolvenční správce postupoval takovým způsobem, který umožní následné projednání zabezpečení dokumentů zanikajícího původce příslušným státním archívem.

2. Výběr archiválií ve skartačním řízení

Archivní zákon v ustanovení § 7 odst. 2 uvádí, že požádá-li o to soukromoprávní původce, vybere příslušný archiv archiválie z dokumentů tohoto původce ve skartačním řízení. Podmínkou provedení výběru archiválií ve skartačním řízení je písemně podaná žádost původce formou skartačního návrhu.

Likvidátor jako osoba s působností statutárního orgánu, tedy může rovněž požádat státní archiv o provedení výběru archiválií ve skartačním řízení. Žádost o výběr archiválií ve skartačním řízení je aby likvidátor podal v případě, že původce v likvidaci již existuje déle než pět let, že se z jeho činnosti dochovaly dokumenty, a že mezi dochovanými dokumenty jsou i takové, kterým již uplynuly skartační lhůty. O

² Příslušnost státního archivu k provedení výběru archiválií doporučujeme nejprve prověřit telefonicky, e-mailem či jiným způsobem.

³ Ukládání archiválií v síti státních archivů je bezplatné.

výběr archiválií ve skartačním řízení by likvidátor měl požádat příslušný archiv i v případě, že v příslušném interním aktu řízení původce v likvidaci (např. ve spisovém řádu) je stanoveno, že archiválie vzniklé z jeho činnosti se vybírají a dokumenty povahy „S“ se vyřazují ve skartačním řízení.

Na rozdíl od výběru archiválií mimo skartační řízení se při výběru ve skartačním řízení řeší i otázka vyřazení a fyzické likvidace dokumentů skartačního znaku „S“ s uplynulými skartačními lhůtami. Podrobnosti výběru archiválií a vyřazení dokumentů znaku „S“ ve skartačním řízení jsou uvedeny v § 7 až § 10 archivního zákona.

II. Zabezpečení archivu a dokumentů zanikající společnosti

Likvidátorům přísluší postarat se i o dokumenty, kterým neuplynula předepsaná skartační lhůta, to znamená zajistit jejich bezpečné uložení do doby uplynutí předepsaných skartačních lhůt, a to včetně jejich následného vyřazení ve skartačním řízení. Nejběžnějším způsobem, je zabezpečit jejich uložení v některé z komerčních spisoven. Ty vyvíjejí svou činnost na základě živnostenského zákona (koncesovaná živnost „vedení spisovny“) a v souladu s ustanovením Přílohy č. 3 nařízení vlády č. 278/2008 Sb. smluvně poskytují „Zajištění odborné správy dokumentů původce, popřípadě jeho právních předchůdců, zahrnující příjem těchto dokumentů od původce, úschovu a řádnou péči o ně, evidenci, výkon nahlédací agendy a vyřazování ve skartačním řízení a mimo skartační řízení.“⁴ Zemský archiv v Opavě vede evidenci koncesovaných komerčních spisoven vyvíjejících činnost na území krajů moravskoslezského a olomouckého a na základě podané žádosti poskytuje seznam komerčních spisoven těm likvidátorům a insolvenčním správcům, kteří o to projeví zájem.

Likvidátoři mají povinnost projednat s místně příslušným archivem otázku „zabezpečení archivu a dokumentů“ zanikajícího subjektu. Ustanovení příslušného paragrafu § 75a, odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník je, bohužel, velice vágní a nespecifikuje, co se míní slovy „...“, že s ním */=archivem/ bylo projednáno* zabezpečení archivu a dokumentů zanikající společnosti.“ Na základě příslušných ustanovení obchodního zákoníku (v platnosti do 31. 12. 2013), zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví v platném znění, archivního zákona lze vyvodit, že předmětem „projednání“ jsou informace týkající se:

- 1/ provedení výběru archiválií původce ve skartačním řízení nebo mimo skartační řízení a jejich převzetí místně příslušným archivem;

⁴ Praxe provádění vyřazování dokumentů mimo skartační řízení se týká pouze ~~vlastních~~ dokumentů vzniklých z činnosti samotné spisovny. Dokumenty klientů musí spisovna vyřazovat ve skartačním řízení.

- 2/ vyřazení dokumentů skartačního znaku „S“ s uplynulými skartačními lhůtami ve skartačním řízení nebo mimo skartační řízení;
- 3/ způsobu a místa uložení dokumentů skartačního znaku „S“ s neuplynulými skartačními lhůtami.

Na základě informací o výše uvedených skutečnostech pak místně příslušný archiv vydá písemné potvrzení, že s likvidátorem projednal zabezpečení dokumentů zanikající společnosti.

Případy, kdy likvidátor nebude moci z objektivních důvodů náležitým způsobem doložit „zabezpečení archivu a dokumentů“ likvidovaného subjektu, bude nutno řešit ad hoc. Obecně lze vyvodit, že v případech, kdy se dokumenty původce nedochovaly, příslušný archiv vydá písemné potvrzení o „projednání“ na základě likvidátorem předložené žádosti a „čestného prohlášení“. V tomto prohlášení likvidátor: popíše stav, který ve vztahu k dokumentům původce zjistil po svém jmenování; uvede, jaké kroky podnikl za účelem zajištění dokumentů a s jakým výsledkem; podá informaci o existujících dokumentech z průběhu likvidace a uvede, jakým způsobem bude zajištěno jejich uložení; případně podá informaci o dokumentech původce zařazených ve sbírce listin u územně příslušného rejstříkového soudu, u něhož je likvidovaný subjekt zapsán. Písemnou „žádost o projednání“ doplněnou o informace uvedené výše v tomto odstavci likvidátor zašle místně příslušnému archivu. Na základě posouzení předložené žádosti pak příslušný archiv rozhodne o vydání potvrzení, o projednání „zabezpečení archivu a dokumentů“ zanikajícího subjektu.

Vzhledem k možným komplikacím se doporučuje, aby likvidátor kontaktoval místně příslušný archiv v dostatečném časovém předstihu před podáním vlastního návrhu na výmaz společnosti z obchodního rejstříku.